

Veileder til Regionale miljøkrav for radkulturer i Vestfold og Telemark

Miljøkrav for arealer med grønnsaker og poteter

Februar 2025

Denne veilederen er for deg som driver jordbruksareal med grønnsaker og poteter innenfor virkeområdet til forskrift om regionale miljøkrav i jordbruket, i Vestfold og Telemark fylker. Veilederen inneholder en utdyping av innholdet i forskriften og svar på ofte stilte spørsmål om miljøkravene og regneeksempler for beregning av arealer. Dokumentet oppdateres ved behov.

Innhold

Generelt	3
Definisjoner	3
Krav.....	4
Krav 1 Nedløpskummer	4
Krav 2 Dråg	5
Krav 3 Buffersone/Kantsone.....	7
Krav 4 Fangvekst på areal høstet før 15. august.....	9
Ofte stilte spørsmål.....	10
Regneeksempler	12
Nyttige linker.....	13

Veilederen er utarbeida av Norsk Landbruksrådgiving SA på oppdrag for og i samarbeid med Statsforvalteren i Vestfold og Telemark som er ansvarlig for innholdet. Spørsmål til veilederen kan rettes til kommunene, Statsforvalteren og Norsk Landbruksrådgiving.

Generelt

Forskrift om regionale miljøkrav i jordbruket, Vestfold og Telemark trådte i kraft 1. januar 2025. Forskriften ligger tilgjengelig på Lovdata og kan leses her:

[Forskrift om regionale miljøkrav i jordbruket, Vestfold og Telemark - Lovdata](#)

Forskriften gjelder for fulldyrka jord i Vestfold fylke, samt kommunene Skien, Porsgrunn, Siljan, Bamble, Midt-Telemark og Nome i Telemark fylke.

De regionale miljøkrava (RMK) er i motsetning til Regionalt miljøprogram (RMP) ikke frivillige. Det vil likevel være mulig å søke tilskudd for tiltak som er gjort for å tilfredsstille krava dersom tilskudd er tilgjengelig gjennom ordninger som RMP.

Det er flere krav i Vestfold enn i Telemark på åkerareal. Det er også ulike krav på åkerareal i forhold til radkulturer. Det er derfor utarbeidet en veileder for åkerareal i Vestfold, en for åkerareal i Telemark og en veileder for radkulturer i begge fylker.

Kommunene skal føre tilsyn med at krava i forskriften overholdes. Dersom ikke krava overholdes kan kommunen vurdere avkorting på *Produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket*.

Definisjoner

- a. Direktesåing: Såing uten forstyrrelser av jorda mellom såradene.
- b. Erosjonsutsatte dråg: Forsenkninger på fulldyrka jord der overflateavrenning gir tydelige erosjonsspor, som kan medføre risiko for overflateavrenning til kum eller vassdrag.
- c. Flomutsatte arealer: Arealer som oversvømmes jevnlig, minst 1 gang hvert tiende år, i forbindelse med høy vannføring i vassdragene.
- d. Jordarbeiding: Bearbeiding av jord med redskap(er), for eksempel pløying, harving, fresing og grubbing.
- e. Lett harving: Harving som ikke er dypere enn 10 cm. Rett etter harvingen skal det være minst 30 % planterester i overflaten.
- f. Stubb: Plantedekke som blir stående igjen etter innhøsting av korn, oljevekster, belgvekster og fôrmais.
- g. Vassdrag: Kystvann, innsjø, vann, dam, tjern, elv, foss og bekk, med årssikker vannføring.
- h. Årssikker vannføring: Vannføring som ved middeltemperatur over frysepunktet ikke tørker ut av naturlige årsaker oftere enn hvert tiende år i gjennomsnitt, jf. vannressursloven § 3 bokstav c.

Krav

Krav 1-5 gjelder kommunene Skien, Porsgrunn, Siljan, Bamble, Midt-Telemark og Nome i Telemark fylke, samt Vestfold fylke som i tillegg må velge mellom krav 6 og 7. Krav 6 og 7 er ikke inkludert her.

Krav 1 Nedløpskummer

- § 6-1 <https://lovdata.no/forskrift/2024-12-20-3467/§6>

Det skal ikke jordarbeides nærmere enn 2 meter fra nedløpskummer for overflatevann. Det er ikke tillatt å bruke plantevernmidler eller andre metoder som dreper all vegetasjon i sonen på 2 meter rundt nedløpskummen.

Hva godkjennes innenfor kravet:

- Direktesåing inntil kum
- Benytte plantevernmidler som ikke dreper all vegetasjon rundt kummen dersom nødvendig. F.eks bekjemping av floghavre, hønsehirse, tistel ol. Avstandskrav til vann når kummen er vannførende eller man forventer nedbør i nærmeste fremtid skal overholdes. Det betyr i praksis at kummen må være tørr og uten utsikter til regn ved behandling.
- Pusse/slå vegetasjonen
- Opprettholde funksjonen av kummen med nødvendig stell
- Reetablering av plantedekke ved behov

Hva er *ikke* godkjent?:

- Jordarbeiding nærmere enn 2 m
- Sprøyting med glyfosat eller liknende ikke-selektive midler på vegetasjonen rundt kum
- Reetablering om høsten

Annet

- Det vil være hensiktsmessig å etablere grasdekke for å ha kontroll på ugras

Krav 2 Dråg

- § 6-2 <https://lovdata.no/forskrift/2024-12-20-3467/§6>

Erosjonsutsatte dråg, som kan medføre risiko for overflateavrenning til kum eller vassdrag, skal enten ha en

- a. sone med minimum 6 meter bredt permanent grasdekke
eller
- b. sone med minimum 9 meter bredt og minimum 30 meter langt permanent grasdekke, der dråget møter buffersonen langs vassdraget – se illustrasjon side 6

Hva godkjennes innenfor kravet:

- Gras i dråg kan gjødsles og høstes
- Dråget kan gjødsles og/eller sprøytes.
NB! Plantevernmiddelet må ikke påvirke effekten sona, og etikett må overholdes.

Hva er *ikke* godkjent?:

- Lett høstharving av dråg
- Mindre enn 6 meter gras i drågets bredde
- Mindre enn 9 meter x 30 meter om man etablerer en «bremsekloss» i bunn av dråget

Annet

- Sonene skal etableres slik at vannveien treffer i midten
- Ved etablering av permanent grasdekke skal det være godt etablert om høsten.
- Jordarbeiding rundt bør utføres slik at grasdekket i dråget opprettholder sin funksjon. Det betyr at jordarbeiding ikke bør gjøres parallelt med dråget.
- Kravet gjelder kun erosjonsutsatte dråg hvor det er risiko for overflateavrenning til kum eller vassdrag. Arealer hvor vann kan samle seg, men hvor det ikke fører til erosjon mot kum eller vassdrag er ikke omfattet av kravet.
- Per dato finnes det ikke veiledende kart. Inntil videre benyttes eksisterende drågerosjonskart kombinert med skjønn.
- Det kan søkes om RMP-tilskudd til *Grasdekte vannveier og Ingen jordarbeiding.*

Illustrasjon: Gras i dråg med 6 m bredde ned til buffersone langs vassdrag t.v. Bremskloss på 30 m langs dråget og 9 m bredde th. Statsforvalteren i Vestfold og Telemark

Krav 3 Buffersone/Kantsone

- § 6-3 <https://lovdata.no/forskrift/2024-12-20-3467/§6>

Det skal være buffersone langs alle vassdrag som mottar avrenning fra fulldyrka jord.

Buffersonen skal enten være en

- a. naturlig vegetasjonssone med bredde på minimum 8 meter
eller
- b. naturlig vegetasjonssone med bredde på minimum 2 meter og en sone med minimum 6 meter bredt permanent grasdekke.

Hva godkjennes innenfor kravet:

- Naturlig vegetasjon på 8 meter
- Naturlig vegetasjon på minimum 2 meter og minimum 6 meter permanent grasdekt kantsone

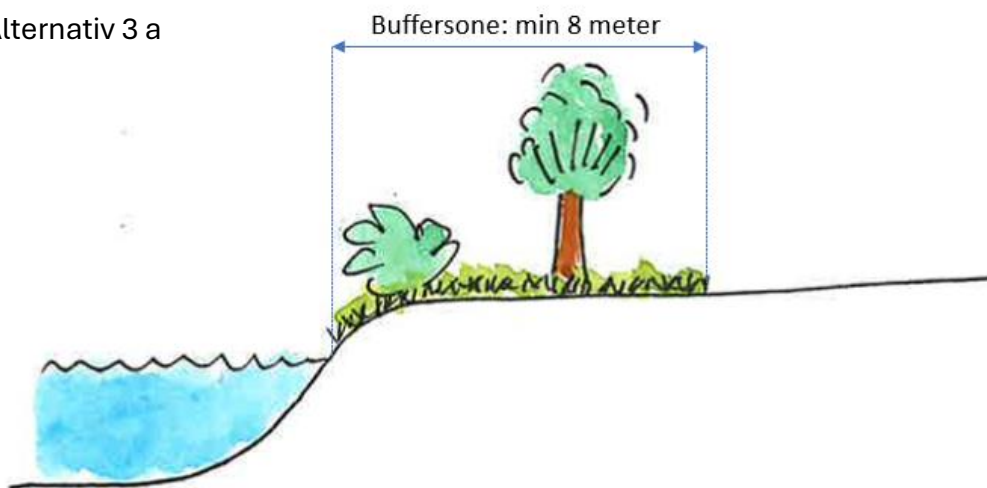
Hva er *ikke* godkjent?:

- Å la arealet gro igjen
- Gjødsling av buffersone/kantsone

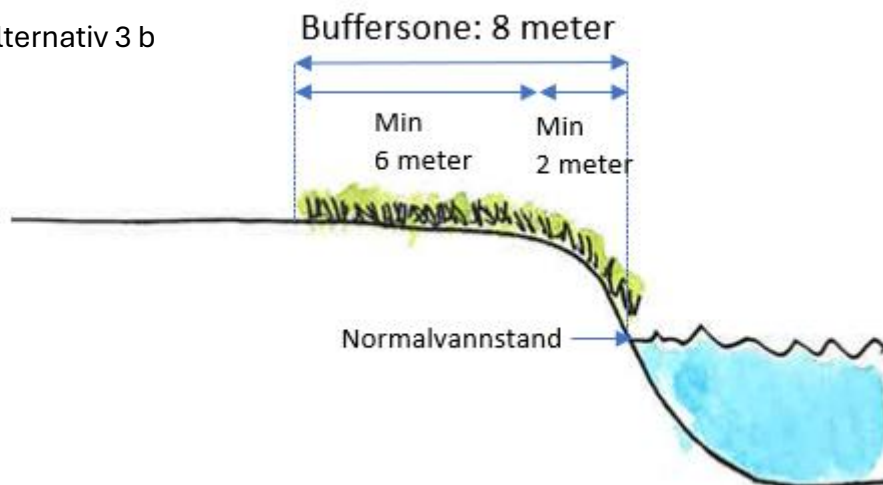
Annet

- Buffersonene måles horisontalt fra vassdragets normalvannstand.
- Permanent grasdekke skal være godt etablert om høsten.
- Buffersoner etablert med grasdekke kan kjøres på, men det er viktig å opprettholde funksjonen og ikke kjøre den i stykker
- Buffersoner har driveplikt. Det er et vilkår for å kunne motta produksjonstilskudd for et areal at arealet drives aktivt. Grasdekte kantsoner og grasdekte vannveier som høstes eller beites, skal omsøkes som grovfôr
- Hvis arealene ikke høstes eller beites, skal disse arealene føres opp i søknaden om produksjonstilskudd under «Areal i drift, men ikke berettiget produksjonstilskudd».
- Bruk av plantevern og gjødsling i buffersone/kantsone er ikke godkjent om man ønsker å søke RMP-tilskudd på dette tiltaket.

Alternativ 3 a

Alternativ 3 b

Illustrasjoner: Everdien van Weeghel, Statsforvalteren i Vestfold og Telemark

Foto: John Ingar Øverland

Krav 4 Fangvekst på areal høstet før 15. august

- § 6-4 <https://lovdata.no/forskrift/2024-12-20-3467/§6>

Minst 80 % av arealene med grønnsaker eller poteter som er høstet før 15. august, skal tilsås med fangvekster. Fangvekstene skal sås så raskt som mulig etter høsting, og senest innen 31. august. Fangveksten skal være godt etablert om høsten.

Hva godkjennes innenfor kravet:

- Fangvekster sådd innen 31. august
- Høstkorn og høstoljevekster sådd etter lett harving eller direktesåing.

Hva er *ikke* godkjent?:

- Fangvekster sådd etter 31. august
- Ingen fangvekst eller høstkorn/høstoljevekster dersom potet eller grønnsak er høsta før 15. august.
- Fangvekster som har dårlig dekning om høsten
- Mindre enn 80 % av det tidlig høstede arealet er etablert med fangvekst eller høstkorn

Annet

- Fangveksten skal være godt etablert om høsten.
- Høstvekster sådd med direktesåing eller etter lett harving tas med i beregningsgrunnlaget. Kravet om etablering innen 31. august gjelder ikke for høstsådde vekster.
- Arealet med fangvekster skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter.
- Ved dyrking av tidligkulturer av grønnsaker eller poteter påfølgende år skal arealet med fangvekster ikke jordarbeides før 20. oktober samme år
- Dersom det ikke blir sådd høstvekster og krav 4 ikke blir innfridd, må det meldes til kommunen.

Ofte stilte spørsmål

Generelt

- Gjelder de regionale miljøkrava for alle?
 - *Ja, kravet gjelder for all fulldyrka jord i Vestfold og nevnte kommuner i Telemark.*
- Ingenting av mitt areal grenser til vann/bekk – må jeg forholde meg til kravene?
 - *Kravet gjelder all fulldyrka jord i Vestfold og nevnte kommuner i Telemark.*
- Hvordan skal kantsoner/buffersoner søkes med hensyn til produksjonstilskudd?
 - *Det er et vilkår for å kunne motta produksjonstilskudd for et areal at drives aktivt.*
 - *Grasdekte kantsoner og grasdekte vannveier som høstes eller beites, skal omsøkes som grovfôr i produksjonstilskudd*
 - *Graset i buffersoner/kantsoner eller grasdekte vannveier i dråg er ikke alltid egnet som fôr. Arealene er ikke berettiget produksjonstilskudd når de ikke høstes til fôr, f.eks. bare slås eller beitepusses. Disse arealene føres opp i søknaden om produksjonstilskudd under «Areal i drift, men ikke berettiget produksjonstilskudd».*
- Ved overtakelse av nytt areal – fra når gjelder miljøkravene?
 - *Kan man ikke oppnå kravene fordi forrige driver ikke har oppfylt kravene kan det søkes dispensasjon hos Statsforvalteren via kommunen for det første året. Det kan gis dispensasjon dersom man har overtatt et areal brått f.eks på grunn av sykdom og dødsfall.*
- Jeg søker ikke tilskudd. Må jeg forholde meg til disse kravene likevel?
 - *Ja, kravene gjelder uavhengig av tilskudd.*
- Er det mulig å søke dispensasjon fra denne forskriften?
 - *Det er mulig å søke dispensasjon fra denne forskriften i særlige tilfeller forutsatt at det ikke strider mot annet regelverk. Dersom du får innvilga dispensasjon gjelder den for ett år av gangen. Særlige tilfeller kan være økologisk drift, såkornproduksjon, frøavl, ekstraordinær nedmolding av husdyrgjødsel eller liknende.*

Krav 1 Nedløpskummer

- Kan jeg revegetere buffersoner og soner rundt kummer?
 - *Buffersonen og sonen rundt kum skal være godt etablert om høsten, og kan i så måte revegeteres. Det vil være aktuelt å revegetere dersom rotgras og annet overtar, og fortrinnsvis om våren. Det er imidlertid forbud mot jordarbeiding inntil kum.*
- Hvordan vedlikeholder jeg området rundt kummen?
 - *Jord som samler seg opp og hemmer funksjonen av kummen kan fjernes. Tiltak som er nødvendig for å opprettholde funksjonen er*

lov. Tiltaket bør gjøres på et tidspunkt som sikrer funksjonen på høsten.

Krav 2 Dråg/ Grasdekt vannvei

- Hvordan vet jeg at jeg har et erosjonsutsatt dråg?
 - *Områder på et jorde hvor vann samler seg, samt graver med seg jord er erosjonsutsatte dråg. Det er tilgjengelige drågekart på Nibio Gårdskart, under Andre kartlag. Dette kan være en veiledning. Dråg må vurderes ut fra erfaring og skjønn.*
- *Hvor begynner dråget?*
 - *Et dråg begynner litt i forkant av der man erfaringsmessig ser erosjonsskader.*

Krav 3 Buffersone/kantsone

- Er det krav til buffersone dersom vassdraget ligger i overkant av jorden?
 - *Nei.*
- Hvordan vet jeg hva som er normalvannstand?
 - *Det finnes ingen definisjon på normalvannstand. Her må det benyttes skjønn. Normalvannstand vil som regel være i overgangen mellom vegetasjon og vann.*

Krav 4 Fangvekst på areal høstet før 15. august

- Er det noen krav til fangveksten?
 - *Skal etableres før 31. august og være godt etablert på høsten.*
- Hva betyr det at fangveksten er godt etablert?
 - *Det betyr at den dekker jorda godt, og / eller har et godt utvikla rotsystem. Her må det benyttes skjønn.*
- Er det noen krav til etableringsmetode av fangveksten?
 - *Det er ingen krav til etableringsmetoden, men fangveksten skal være godt etablert på høsten.*
- Kan fangvekstene gjødsles ved etablering?
 - *Ja, fangveksten kan gjødsles, men dersom man skal søke om RMP-tilskudd er gjødsling ikke godkjent.*
- Kan jeg velge å så høstkorn i stede for fangvekst
 - *Man kan velge både fangvekst og høstkorn. Høstkornet må etableres med lett harving eller direktesåing for å oppfylle kravet.*
- Må høstkorn også såes før 31. august?
 - *Nei, det er ingen krav til sådato for høstkorn i denne forbindelse*

Regneeksempler

Kravene vil slå ulikt ut i forhold til arealet som er med i beregningsgrunnlaget og hvilke krav man velger å oppfylle. Her følger noen eksempler:

Eksempel 1 –

Grønnsaker og potet høsta etter 15. august

Det dyrkes:

520	daa korn, ertre, åkerbønner, oljevekster, fôrmais
60	daa korn med gjenlegg
100	daa poteter, grønnsaker ell høsta etter 15. august
60	daa engfrø, 1.frøår eller eldre

I krav 4 er arealer med potet og grønnsaker i beregningsgrunnlaget. Det resterende arealet er omfatta av miljøkrav for arealer med korn, oljevekster, belgvekster og fôrmais. I dette beregningsgrunnlaget er det 100 daa som teller med.

Dette arealet er høsta etter 15. august, og blir ikke omfatta av krav 4.

I tillegg må bonden forholde seg til egne miljøkrav for arealer med korn, oljevekster, belgvekster og fôrmais.

Eksempel 2 –

Grønnsaker og poteter høsta før 15. august

Det dyrkes:

520	daa korn, ertre, åkerbønner, oljevekster, fôrmais
60	daa korn med gjenlegg
100	daa poteter, grønnsaker ell høsta før 15. august
60	daa engfrø, 1.frøår eller eldre

I krav 4 er arealer med potet og grønnsaker i beregningsgrunnlaget. Det resterende arealet er omfatta av miljøkrav for arealer med korn, oljevekster, belgvekster og fôrmais. I dette beregningsgrunnlaget er det 100 daa som teller med. Dette arealet er høsta før 15. august, og krav 4 om 80 % fangvekster gjelder.

Totalt areal med potet og grønnsaker er 100 daa. 80 % tilsvarer 80 daa som må etableres med fangvekster for å oppfylle kravet til radkulturer. De resterende 20 daa kan jordarbeides.

Totalt må bonden etablere 80 daa fangvekster for å oppfylle krav 4

I tillegg må bonden forholde seg til egne miljøkrav for arealer med korn, oljevekster, belgvekster og fôrmais.

Eksempel 3 –

Stor andel grønnsaker og potet

Det dyrkes:

80	daa korn, erter, åkerbønner, oljevekster, fôrmais
50	daa poteter, grønnsaker ell høsta før 15. august
50	daa poteter, grønnsaker ell høsta etter 15. august
70	daa aspargesbønner høsta før 15. august

I krav 4 er arealer med potet og grønnsaker i beregningsgrunnlaget. Det resterende arealet er omfatta av miljøkrav for arealer med korn, oljevekster, belgvekster og fôrmais. Totalt er det 170 daa potet og grønnsaker, men i beregningsgrunnlaget er det bare 120 daa som teller med. Dette arealet er høsta før 15. august, og krav 4 om 80 % fangvekster gjelder. Arealet høsta etter 15. august er ikke omfatta av kravet.

Totalt areal med potet og grønnsaker høsta før 15. august er 120 daa. 80 % tilsvarer 96 daa som må etableres med fangvekster for å oppfylle kravet til radkulturer. De resterende 24 daa kan jordarbeides.

Totalt må bonden etablere 96 daa fangvekster for å oppfylle krav 4

I tillegg må bonden forholde seg til egne miljøkrav for arealer med korn, oljevekster, belgvekster og fôrmais.

Nyttige linker

NIBIO Gårdskart: [Søk gård](#)

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark: [Klima- og miljøtiltak | Statsforvalteren i Vestfold og Telemark](#)